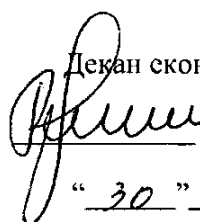

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

доц. Михайлишин Р.В.
“30” серпня 2017 р.

МІКРОЕКОНОМІКА–3

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки	докторів філософії
галузі знань	05 “Соціальні та поведінкові науки”
зі спеціальності	051 “Економіка”
факультету	економічного

Львів – 2017

РОЗРОБЛЕНО:

Львівський національний університет імені Івана Франка

(відповідно до вимог вибіркової частини освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії зі спеціальності 051 “Економіка”)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ватаманюк О. З., доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії

Програма затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

Протокол № 18 від 20 06 2017 р.

Завідувач кафедри економічної теорії проф. Островерх П.І.

Обговорено та рекомендовано до впровадження Вченою радою економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка для напряму підготовки докторів
філософії за спеціальністю 051 “Економіка” від 30 серпня 2017 року, протокол № 1.

© Ватаманюк О.З., 2017
© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2017

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Мікроекономіка–3” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 051 “Економіка”. Ця дисципліна викладається в четвертому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Курс розроблено таким чином, щоб аспіранти змогли поглибити розуміння та удосконалити навички використання інструментарію сучасної мікроекономічної науки і докладніше ознайомитися з важливими ідеями у цій сфері, які активно розвивалися упродовж останніх десятиліть.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна “Мікроекономіка–3” пов'язана з дисциплінами “Мікроекономіка”, “Мікроекономіка–2”, “Математика для економістів”, “Економіка галузевих ринків”, “Економіка державного сектору”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва.
2. Теорія недосконалих ринкових структур. Основи теорії ігор.
3. Невдачі ринку. Основи поведінкової економіки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Мікроекономіка–3” є оволодіння сучасними аналітичними засобами мікроекономічної теорії і формування вміння застосовувати їх для аналізу важливих проблем ринкової організації.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Мікроекономіка–3” є:

- 1) поглиблення розуміння та практичного використання основних теоретичних концепцій мікроекономіки;
- 2) докладне ознайомлення з ключовими новітніми ідеями мікроекономіки початку XXI століття;
- 3) оволодіння сучасними засобами мікроекономічного аналізу для ухвалення ефективних рішень у сферах економіки та бізнесу.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти мають знати і вміти:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей (Знання та розуміння / <i>Knowledge and understanding</i>)	1. Знання про сучасні аналітичні засоби дослідження проблем мікроекономічної теорії. 2. Знання альтернативних підходів до аналізу поведінки споживачів з використанням теорії сподіваної корисності та теорії перспектив. 3. Знання сучасних методів мікроекономічного аналізу ринкової поведінки фірм та структури різноманітних галузей економіки. 4. Знання загальних моделей поведінки фірм в умовах недосконало конкурентних ринків продуктів та ресурсів. 5. Знання сучасних теоретичних концепцій невдач ринку та новітніх підходів до їх коригування. 6. Знання сучасних підходів до розуміння проблеми асиметрії інформації та шляхів її подолання.
Розроблення та реалізація міжнародних проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику, і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем (Застосування знань та розуміння / <i>Applying knowledge and understanding</i>)	1. Вміння застосовувати теоретичні знання з мікроекономіки для дослідження широкого кола актуальних наукових та практичних проблем. 2. Вміння досліджувати причинно-наслідкові зв'язки і прогнозувати наслідки прийнятих суб'єктами ринку рішень. 3. Вміння використовувати сучасні методи мікроекономічного аналізу поведінки індивідів та ухвалення рішень фірмами в умовах недосконало конкурентних ринків. 4. Вміння застосовувати концептуально-методологічні знання у власній науковій та практичній діяльності.

Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей (Формування тверджень / Making judgements)	1. Вміння перетворювати первинні дані для забезпечення їх зіставності та відповідності вимогам кількісного аналізу. 2. Вміння обґрунтовувати вибір змінних для перевірки гіпотез у мікроекономічних дослідженнях, оцінювати причинно-наслідкові зв'язки за допомогою математичних засобів. 3. Вміння аналізувати і систематизувати чинники, що визначають специфіку поведінки фірми на недосконалих ринках продуктів та ресурсів.
Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності (Комунікативні навички / Communication skills)	1. Володіння інструментами маркетингових комунікацій для просування результатів власних досліджень. 2. Володіння навичками використання сучасних форм взаємодії наукових і освітніх установ з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами у процесі проведення мікроекономічних досліджень. 3. Вміння обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження, порівнювати результати власних досліджень зі світовими аналогами, об'єднувати зусилля різних наукових груп для вирішення комплексних проблем. 4. Вміння презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, ділових зустрічей та громадських ініціатив.
Ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації.	1. Вміння оцінювати ефективність заходів державної політики щодо регулювання ринків і галузей, корегування екстерналій та виробництва громадських благ.

Соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших (Навики навчання / Learning skills)	2. Вміння визначати та прогнозувати соціально-економічні наслідки впровадження різноманітних заходів міжнародної економічної політики. 3. Вміння здійснювати системний мікроекономічний аналіз, встановлювати специфіку процесів на макrorівні новітніми методами, показувати переваги розроблених методик наукового пошуку, створювати наукові групи, співпрацювати з компаніями для впровадження результатів досліджень. Обмін досвідом з проблем міжнародної економіки через участь та організацію наукових семінарів, шкіл, конференцій тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант набуває загальні та фахові компетентності ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, СК02, СК05, що виявляються у результатах навчання РН01, РН04, РН05, визначених освітньо-науковою програмою.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва.

Тема 1. Теорія поведінки споживача. Уподобання споживачів. Припущення щодо уподобань. Приклади уподобань. Різні види кривих байдужості. Бюджетне обмеження. Оптимальний вибір споживача. Зміни рівноваги споживача. Крива “дохід – споживання”. Крива “ціна – споживання” та крива попиту. Виявлені уподобання. Ефект заміщення та доходу. Рівняння Слуцького. Невизначеність та ризик. Характеристики ризику. Схильність і несхильність до ризику. Ухвалення споживчих рішень в умовах невизначеності та ризику. (4 год.)

Тема 2. Теорія виробництва. Конкурентні ринки. Технологічні обмеження. Властивості технології. Витрати виробництва та максимізація прибутку фірми. Конкурентні ринки. Досконало конкурентна фірма у короткостроковому та довгостроковому періодах. Ефективність конкурентних ринків. (4 год.)

Змістовий модуль 2. Теорія недосконалих ринкових структур. Основи теорії ігор.

Тема 3. Монополія. Ринкова влада. Монополія. Монопольна влада та її джерела. Економічні наслідки монополії. Роль чинника витрат. Регулювання монополії. Монопсонія. Двобічна монополія. Ціноутворення за ринкової влади. Вимірювання монопольної влади. Цінова дискримінація першого, другого і третього ступеня. Міжчасова цінова дискримінація і ціноутворення у пікові періоди. Продаж товарів у комплекті. (4 год.)

Тема 4. Олігополія. Загальний огляд олігополії. Дилема ув'язнених. Модель ламаної кривої попиту. Змовницька олігополія. Роль чинника інформації. Картелі. Моделі Курно, Бертрана та Штакельберга. Інші моделі олігополії. (4 год.)

Тема 5. Основи теорії ігор. Аукціони. Рівновага на олігопольному ринку. Ігри та стратегічні рішення. Рівновага Неша. Домінантні стратегії. Стратегії максиміну. Змішані стратегії. Повторювані ігри. Послідовні ігри. Загрози та зобов'язання. Аукціони. Альтернативні формати аукціонів. Роль дизайну аукціону. “Прокляття переможця”. (6 год.)

Змістовий модуль 3. Невдачі ринку. Основи поведінкової економіки.

Тема 6. Загальна рівновага. Невдачі ринків. Аналіз загальної рівноваги. Причини невдач ринків. Екстерналії. Сучасні підходи до розв'язання проблеми екстерналій. Теорема Коуза. Податки Пігу. Ринок прав на забруднення. Громадські блага. Змішані блага. Проблема зайців. Модель Ліндаля. Податок Кларка. Проблема асиметрії інформації. Недостатня інформація покупців щодо продавців і навпаки. Проблема морального ризику. Проблема несприятливого вибору. Шляхи подолання асиметрії інформації. Сигнали ринку. Проблема взаємовідносин “замовник – агент”. Теорія ефективної заробітної плати. (6 год.)

Тема 7. Поведінкова економіка. Обмежена раціональність. Критика теорії сподіваної корисності. Теорія перспектив Д.Канемана та А.Тверски. Мислена бухгалтерія за Р.Талером. Обмеженість сили волі індивідів. Особливості міжчасових уподобань споживачів. Обмеженість егоїзму індивідів. Функція доброзичливості М.Рабіна. Ультиматум-гра та диктаторська гра. Прагнення людей до взаємності у ставленні. (4 год.)

3. Рекомендована література

Основна:

1. Pindyck R.S. Microeconomics / R.S.Pindyck, D.L.Rubinfeld. – 8th ed. – Pearson education, Inc. – Boston et al., 2013. – 743 p.
2. Varian H. Intermediate Microeconomics: A Modern Approach / H.Varian – 8th ed. – W.W.Norton & Company, Inc. – New York et al., 2013. – 739 p.
3. Jehle G.A. Advanced Microeconomic Theory / G.A.Jehle, P.J. Reny – 3rd ed. – Pearson. – Harlow, England et al., 2011. – 656 p.

4. Верієн Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Пер. з англ. – Київ: Лібра, 2006. – 632 с.
5. Піндайк Р.С. Мікроекономіка / Р.С.Піндайк, Д.Л.Рубінфелд. – Пер. з англ. – Київ: Основи, 1996. – 646 с.

Додаткова:

1. McCain R.A. Game Theory and Public Policy / R.A.McCain. – Edward Elgar Publishing Limited. – Cheltenham, UK, 2009. – 262 p.
2. Akerlof G. The Market for Lemons: Quantity Uncertainty and the Market Mechanism / G.Akerlof // The Quarterly Journal of Economics. – 1970. – Vol. 84, № 1. – P. 488–500.
3. Angeletos G.-M. The Hyperbolic Consumption Model: Calibration, Simulation, and Empirical Evaluation / G.-M.Angeletos, D.Laibson, A.Repetto, J.Tobacman, S.Weinberg // Journal of Economic Perspectives. – 2001. – Vol. 15, № 3. – P. 47–68.
4. Barberis N.C. Thirty Years of Prospect Theory in Economics: A Review and Assessment / N.C.Barberis // Journal of Economic Perspectives. – 2013. – Vol. 27, № 1. – P. 173–196.
5. Kahneman D. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk / D.Kahneman D., A.Tversky // Econometrica, 1979. – Vol.47, №2. – P .263–292.
6. McCall J.J. Economics of Information and Job Search / J.J.McCall // The Quarterly Journal of Economics. – 1970. – Vol. 84, № 1. – P. 113–126.
7. Moser P. Patents and Innovation: Evidence from Economic History / P.Moser // Journal of Economic Perspectives. – 2013. – Vol. 27, № 1. – P. 23–44.
8. Rabin M. Incorporating Fairness into Game Theory and Economics / M.Rabin // The American Economic Review, 1993. – Vol.83, №5. – P. 1281–1302.
9. Rabin M. Psychology and Economics / M.Rabin // The Journal of Economic Literature. – 1998. – Vol. XXXVI, P. 11–46.
10. Rabin M. Risk Aversion and Expected-Utility Theory: A Calibration Theorem / M.Rabin // Econometrica, 2000. – Vol.68, № 5. – P. 1281–1292.
11. Simon H. A. Rational Decision-Making in Business Organizations. Nobel Memorial Lecture / H.A.Simon – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/1978/simon-lecture.pdf
12. Spence M. Signaling in Retrospect and the Informational Structure of Markets /M.Spence // American Economic Review. – 2002. – Vol. 92, № 3. – P. 434–459.
13. Stigler G. J. The Economics of Information / G. J. Stigler // Journal of Political Economy. – 1961. – Vol. 69, № 3. – P. 213–225.
14. Stiglitz J. Information and the Change in the Paradigm in Economics / J.Stiglitz // American Economic Review. – 2002. – Vol. 92, № 3. – P. 460–501.

4. Засоби діагностики успішності навчання

З метою перевірки якості підготовки, знань, умінь аспірантів з дисципліни використовуються такі засоби оцінювання:

- для поточного контролю: усне опитування, аналіз типових ситуацій, що потребують застосування мікроекономічних підходів, контроль відвідування занять;
- для проміжного контролю: письмове тестування та розв'язування контрольних задач, оцінювання самостійно проведеного огляду літератури стосовно актуальних проблем мікроекономічної науки;
- для підсумкового контролю: письмовий іспит.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль успішності здійснюється у формі комбінованого іспиту наприкінці семестру.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Для іспиту та диференційованого заліку	Для недиференційованого заліку
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
91 – 89	B	Дуже добре	Добре	
71 – 80	C	Добре		
61 – 70	D	Задовільно	Задовільно	
51 – 60	E	Достатньо		
31 – 50	FX	Недостатньо	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0 – 30	F	Недостатньо	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Автор програми

Д.е.н., проф. О.З.Ватаманюк